

Colegiul Național „Andrei Mureșanu”

Bistrița

Clasa a VIII -a A

Elevii : Alexandru Marțian

Denis Șomfelean

Alexandru Uilean

Profesor coordonator : Măierean Carmen

Marea Unire - Credință, iubire, dialog, dreptate

În mod sigur, centenarul este un recurs la memorie, la rememorarea faptelor înaintașilor și o cuvenită reverență față de jertfele lor de pe câmpurile de luptă ale Marelui Război, din temnițele austro-ungare și ulterior ale hidrei comuniste.

*„Sub ierbi și-n frunză rară,
Sub meri și sub aluni,
Copile, e o țară
De buni și de străbuni.*

*Deci, când vorbești de țară,
Să știi un lucru sfânt:
Ea, cât e în afară,
Pe-atâta-i în pământ!*

Centenarul trebuie să fie un moment de reflecție profundă a societății românești care să îndeplinească fericit o sumarizare a progreselor realizate de România în cei 100 de ani scurși de la Marea Unire cu nevoia de a privi spre viitor și a proiecta, de ce nu, următorii 100 de ani. Ar trebui cu siguranță făcut un bilanț al ultimei sute de ani la care să ne raportăm la ceea ce noi, ca popor, am făcut bine, la ce-am greșit, la ce putem îndrepta, continua.

Toate revoluțiile și mișcările ideologice importante din secolul al XIX-lea au fost de emancipare națională sau au avut ca scop formarea statelor, mai ales în Europa Centrală și de Est. Ideea general acceptată de spiritele înaintate de atunci era aceea că fiecare popor (națiune) are dreptul să aibă propriul stat național. Pentru aceasta au militat nu numai românii, ci și polonezii, cehii, slovacii, croații, slovenii, grecii, bulgarii, ucrainenii, albanezii, lituanienii, letonii, estonii etc.

Procesul unirii a fost unul foarte complex, determinat de mai multe cauze, favorizat și împiedicat sau întârziat de numeroase împrejurări și coordonate, unele mai bine cunoscute și cercetate, altele mai puțin .

Cel dintâi factor determinant al Marii Uniri a fost chiar procesul care era în curs de dezvoltare, începând cu Mica Unire de la 24 ianuarie 1859 a celor două țări, a Moldovei și a Țării Românești, sub conducerea lui Alexandru Ioan Cuza.

Un rol hotărâtor l-a avut și societatea culturală ASTRA, care, de-a lungul timpului, a susținut și a lansat activități deosebit de fertile pentru afirmarea individualității naționale românești, formând ”un mare Parlament al culturii românești”.

Primul pas este făcut de fapt la 21 noiembrie/4 ianuarie 1917, când Sfatul Țării din Basarabia proclamă Republica Democratică Moldovenească, urmat de cel din 24 ianuarie/6 februarie când se adoptă declarația de independență. Încununarea acestor acțiuni se împlinește la 27 martie/9 aprilie 1918, când Sfatul Țării de la Chișinău decide cu majoritate de voturi unirea cu România a Republicii Democrate Moldovenești. Regele Ferdinand avea să se declare extrem de satisfăcut prin realizarea acestui act istoric important. *„Un vis frumos s-a înfăptuit. Din suflet mulțumesc Bunului Dumnezeu că mi-a dat, în zile de restriște, ca o mângâiere, să văd – după o sută de ani – pe frații noștri basarabeni revenind la Patria Mamă“, scria suveranul României într-un text telegrafiat către Sfatul Țării de la Chișinău. Alexei Mateevici, autorul poeziei „Limba noastră-i o comoară”, actual imn al Republicii Moldova, spunea răspicat la Chișinău, la primul congres al învățătorilor moldoveni din Basarabia și de dincolo de Nistru din 25 – 28 mai 1917: „N-avem două limbi și două literaturi, ci numai una, aceeași cu cea de peste Prut! Aceasta să se știe din capul locului, ca să nu mai vorbim degeaba! Noi trebuie să ajungem numaidecât la limba românească. Lucrul drept poate înflori numai dacă se întemeiază pe idei drepte. Trebuie să știm de unde ne tragem, căci altfel suntem niște nenorociți rătăciți. Trebuie să știm că suntem români, strănepoți de-ai romanilor. Aceasta trebuie să le-o spunem și copiilor și tuturor celor neluminați. Să-i luminăm pe toți cu lumina dreaptă“.*

Bucovina a fost a doua provincie care s-a unit cu patria-mamă, după Basarabia. La data de 28 noiembrie 1918, a avut loc proclamarea unirii Bucovinei cu România, moment istoric important în făurirea statului național unitar român. Pentru a realiza unirea Bucovinei cu România, la data de 27 octombrie 1918, mișcarea națională a românilor bucovineni a organizat la Cernăuți o mare adunare politică „în scopul de a se proclama Constituanta și de a alege un Consiliu Național,

ca organ reprezentativ al românilor bucovineni”. Consiliul Național a fost format din 50 de membri, majoritatea români, președintele acestui consiliu fiind ales Iancu Flondor, un mare patriot din zona Bucovinei. Acest Consiliu Național a condus practic Bucovina timp de o lună de zile până când s-a unit cu România. Cu ocazia declarației de unire a Bucovinei cu Regatul României, ce a fost citită de Iancu Flondor, au avut loc tot felul de manifestări culturale – patriotice, care mai de care mai deosebite. *„Congresul general al Bucovinei, care întrupează suprema putere a Țării, în numele Suveranității Naționale, a votat astăzi în unanimitate Unirea necondiționată și pentru vecie a Bucovinei în hotarele ei istorice cu Regatul României. Mulțumind Proniei Cerești, că după o lungă și dureroasă așteptare, ne-a învrednicit de a vedea ispășită nelegiuirea ce s`a săvârșit acum 144 ani față de țara noastră și mândri că avem fericirea de a aclama pe Maiestatea Voastră Domn liberator și purtător de grijă al nostru, rugăm să ne primiți sub sceptrul ocrotitor al Maiestății Voastre și reînnoind firul rupt cu sălnicie înaintea de un veac și jumătate, să reînnoiți strălucirea Coroanei lui Ștefan. Maiestate, să trăiți mulți și fericiți ani! Președintele Congresului General al Bucovinei, Iancu Flondor”*

Unirea cu Transilvania la 1 Decembrie 1918 a fost momentul culminant al constituirii României Mari. Deși de cele mai multe ori evenimentul este prezentat ca un parcurs firesc și facil, un marș glorios al politicii și diplomației românești pe parcursul anului 1918, unirea României cu Transilvania a fost de fapt o piatră grea de încercare. În primul rând a fost nevoie ca ardelenii să fie convinși să accepte unificarea, apoi - marile puteri. De altfel realitatea vremii arată că de fapt Transilvania a avut în 1918 trei opțiuni: uniunea cu Ungaria, independența sau unificarea cu România. A ales-o pe cea din urmă. Pe 11 noiembrie 1918, împăratul Austro-Ungariei Carol I al Austriei abdică, iar imperiul dualist s-a destrămat. Pe teritoriul imperiului s-au format Austria, Ungaria și Cehoslovacia. Numeroase alte provincii smulse din alte state de-a lungul timpului s-au întors la țările mamă. Transilvania era însă pe muchie de cuțit. Ungaria o dorea cu orice preț, iar România îi avansa de asemenea propuneri de unificare. De altfel aceasta din urmă era și dorința preponderentă a intelectualilor români din Transilvania, dar în anumite condiții. Așa cum arată istoricii, mișcarea națională cea mai puternică în teritoriile românești ocupate era în Transilvania, cu intelectuali precum Iuliu Maniu, Alexandru Vaida Voievod sau Vasile Goldiș. Intrarea României în război de partea

Antantei a determinat acțiuni revanșarde ale autorităților maghiare împotriva românilor din Transilvania.

Momentul crucial l-a constituit Declarația de autodeterminare a românilor, din 18 octombrie 1918, care a fost citită, de ilustra personalitate a României Mari, dr. Alexandru Vaida Voevod, în Parlamentul de la Budapesta. Ea a însemnat afirmarea clară și hotărâtă a viitorului românilor, din Transilvania, care au dreptul, după veacuri de robie și umilință, la libertate națională și nimeni nu-i mai poate împiedica pe români, în noul orizont politic european, să meargă până la capăt pe această cale. Declarația va fi așezată la temelia întregii lupte naționale desfășurate în Transilvania până la Marea Adunare Națională de la Alba Iulia. Arădeanul Vasile Goldiș a scris Rezoluția Marii Adunări Naționale, tot el a avut ideea Adunării Naționale de la Alba Iulia și tot el a citit acolo acest cel mai important act al Unirii. *„Națiunile trebuiesc liberate. Între aceste națiuni se află și națiunea română din Ungaria, Banat și Transilvania. Dreptul națiunii române de a fi liberă îl recunoaște lumea întregă, îl recunosc acum și dușmanii noștri de veacuri. Dar odată scăpată din robie, ea aleargă în brațele dulcii sale mame. Nimic mai firesc în lumea aceasta. Libertatea acestei națiuni înseamnă unirea cu Țara-Românească. După drept și dreptate Românii din Ungaria și Transilvania dimpreună cu toate teritoriile locuite de dânșii trebuie să fie uniți cu Regatul Român.”*

Memorabil este și cuvântul Primului Ministru Ion I.C. Brătianu cu acest prilej : *„Vă așteptăm de o mie de ani și ați venit ca să nu ne mai despărțim niciodată. Sunt în viața unui neam clipe de fericire atât de mari încât ele răscumpără veacuri întregi de suferință. Fraților, fiți bineveniți, vă facem această onoare atât noi cât și toți românii de pretutindeni. Această Unire o strigă toți morții noștri și cei din câmpiile Turdei și cei din Apuseni, dar și cei din Carpați și de la Siret”*.

În 14 decembrie 1918, Vasile Goldiș a prezentat familiei regale actul Unirii Transilvaniei cu România, prilej cu care regele Ferdinand i-a răspuns : *„Ne-ați adus nu numai dorul împlinit al câtorva milioane de suflete, ne-ați adus inimile lor și, în primirea plină de dragoste frățească ce ați găsit-o la noi, ați putut simți pulsul țării mume, ce bate în același ritm cu al vostru. După Basarabia și Bucovina, mai lipsea o piatră dintre cele mai scumpe: Ardealul, cu ținuturile din Ungaria locuite de români. Azi ne-ați adus și această ultimă piatră a clădirii, care încoronează marea operă de unire. Putem privi cu încredere în viitor, căci temeliile sunt puternice.”* De

asemenea și cuvintele Reginei Maria raman pentru vecie in sufletele noastre: „*Te binecuvânteț, iubită Românie, țara bucuriilor și durerilor mele, frumoasă țară, care ai trăit în inima mea și ale cărei cărări le-am cunoscut toate. Frumoasă țară pe care am văzut-o întregită, a cărei soartă mi-a fost îngăduit să o văd împlinită. Fii tu veșnic îmbelșugată, fii tu mare și plină de cinste, să stai veșnic falnică printre națiuni, să fii cinstită, iubită și pricepută.*”

Un moment deosebit l-a constituit Adunarea de la 1 Decembrie 1918. (De ce Alba Iulia ? Mai întâi, deoarece la 1 noiembrie 1599 Mihai Viteazul intrase în cetate, care a devenit capitala domnitorului în timpul scurt cât reușise să săvârșească Unirea Țărilor Române. Mai apoi, în 1784, pe platoul Cetății, Horea și Cloșca au fost frânți pe roată în urma condamnării lor.)

Alba Iulia era într-o atmosferă de sărbătoare. Martorii oculari pomenesc de nenumăratele drapele tricolore care erau arborate la ferestre, orașul devenise o mare de steaguri. Fiecare comună a venit cu steagul tricolor, iar oamenii erau îmbrăcați în haine de sărbătoare și împodobiți cu cocarde tricolore.

Deasupra porții de intrare în cetate, acolo pe unde intrase triumfal Mihai Viteazul și fusese întemnițat Horea, flutura un drapel imens. Așa cum remarca ziarul parizian „Le Matin” „steagul românesc flutura pe toate clădirile publice”.

Programul zilei de 1 Decembrie 1918, când s-a hotărât, la Alba Iulia, unirea Transilvaniei cu România, a fost întocmit de un „comitet aranjator“. Organizatorii au stabilit trasee speciale pentru toți cei care urmau să ajungă la Alba Iulia pentru a sărbători marele eveniment istoric.

1 DECEMBRIE

*Zi sfântă-a României, zi în care
Învie-n inimi România Mare.
Și-nvie stirpea noastră strămoșească
Pe harta care vrea să se-ntregească.*

*Ne prindem toți de mâini și facem horă
De frați și de surori, multicoloră:*

*Din București la Chișinău și Cernăuți,
De-aceleași grai, de-aceleași dor născuți.*

*Rotundă-I hora noastră, ca un soare,
Și nu cunoaște vămi și nici hotare.
E sfântă hora noastră și-i unește
Pe cei ce plâng și cântă românește.*

Programul marelui adunări constituante a românilor din Transilvania și Ungaria, care se va ține Duminică, 1. Dec. Stil nou (18 Noiembrie stil vechi) 1918“ a cuprins trei puncte. Participanții erau anunțați că „serviciul divin va începe la orele 7 dimineața“. Deschiderea Adunării Naționale era planificată pentru ora 10, în Casina Militară din Cetate, actuala Sală a Unirii. Cel mai important punct din program era „cetirea rezoluțiunii“ votată și propusă de conferința prealabilă a marelui sfat național“. Ultimul punct presupunea dezbaterile articolelor Hotărârii de Unire, document în nouă puncte, conceput după cele mai democratice principii, ca votul universal, reprezentativitate totală pentru fiecare categorie socială, etnică sau profesională în stat, organizarea pe temelii solide a Transilvaniei, uniformizarea legislativă și administrativă cu România.

La Marea Adunare Națională de la Alba Iulia, care a decis Unirea Transilvaniei cu România, se estimează că au participat 100.000 de români. Trei instantanee cu mulțimile și două imagini cu tribunele oficiale de la Marea Adunare Națională sunt singurele mărturii fotografice ale evenimentelor petrecute acum 96 de ani. Toate poartă amprenta lui Samoilă Mârza, un tânăr de 32 de ani, din satul Galtiu, de lângă Alba Iulia, care și-a câștigat pe bună dreptate renumele de „fotograful Unirii“.

Documentul prin care s-a hotărât „Unirea Transilvaniei, Banatului și a Părților Ungurene cu țara-mamă“, a fost citit în fața delegaților veniți la Alba Iulia, în 1 Decembrie 1918, de fruntașul politic ardelean Vasile Goldiș. Manuscrisul original se păstrează la Muzeul Național al Unirii. Proiectul gândit de Vasile Goldiș era conceput după cele mai democratice principii, ca votul universal, reprezentativitate totală pentru fiecare categorie socială, etnică sau profesională în stat, organizarea pe temelii solide a Transilvaniei, uniformizarea legislativă și administrativă cu România.

Vasile Goldiș își începea prezentarea în fața celor 1.228 de delegați veniți la Alba Iulia cu o incursiune în istorie, luând în calcul rezistența neamului românesc de a îndura soarta aspră a „loviturilor dușmane în statornică răbdare“. Marele om politic ardelean urmărea devenirea românească de la așezarea coloniștilor romani în

Dacia. Mai târziu urmează alți asupritori și aceeași statornicie și așteptare a românilor, întreruptă de „brațul puternic al geniului scânteetor al Viteazului Mihai“. Realizarea sa este vremelnică: „această unire o clipă dispăru ca fulgerarea unei scânteii electrice și trupul neamului nostru se frânse iar în bucăți“. Discursul său atingea momentul Primului Război Mondial, pe care îl lega de eliberarea națională a națiunilor. *„Națiunile trebuiesc liberate. Între aceste națiuni se află și națiunea română din Ungaria, Banat și Transilvania. Dreptul națiunii române de a fi liberă îl recunoaște lumea întregă, îl recunosc acum și dușmanii noștri de veacuri. Dar odată scăpată din robie, ea – aleargă în brațele dulcii sale mame. Nimic mai firesc în lumea aceasta. Libertatea acestei națiuni înseamnă: - unirea ei cu Țara Românească [...] Să jurăm credință de aci înainte numai națiunii române, dar tot atunci să jurăm credință tare civilizațiunii umane. Câtă vreme vom păstra aceste credințe, neamul nostru va trăi, se va întări și fericiți vor fi urmașii noștri până la sfârșitul veacurilor“*, spunea Goldiș în fața delegaților adunați în actuala Sală a Unirii din Alba Iulia.

Evoluția evenimentelor din anul 1918 pentru comitatul Bistrița-Năsăud a fost marcată de vidul de autoritate cauzat de retragerea funcționarilor și autorităților administrative austro-ungare și de nesupunerea celor întorși de pe front, dar și de credința în mitul autorității bunului împărat, atât de evidentă în zonă.

Luni, 4 noiembrie 1918, s-a constituit Sfatul Național Român din comitatul Bistrița-Năsăud, într-o adunare ținută la Casina Română, fiind desemnați următorii membri: Dr. Alexandru Pop, președinte de onoare, Gavril Tripon, președinte executiv, precum și alți membri .

A doua zi, marți, 5 noiembrie, în fața Casinei Române din curtea bisericii greco-catolice se adunaseră mii de oameni. Mărturia de atunci a lui Pavel Tofan este grăitoare: *„știind că în fine ora dezrobirii și libertății noastre a sosit, în mijlocul unei liniști mormântale, cu sufletul desprins de cătușele ce ne-au ferecat sute de ani..., am destăinuit lumii românești că de astăzi înainte suntem liberi, poporul nostru nu mai este supus. Avem dreptul să ne alegem conducătorii noștri. Avem dreptul să hotărâm și apartenența noastră. Idealul nostru de sute de ani a fost și este unirea cu toți frații.“*

La 21 noiembrie a fost publicat în ziarul „Românul”, manifestul de convocare la 1 decembrie 1918, la Alba-Iulia a Adunării Naționale a națiunii române din Transilvania și Ungaria. Din Bistrița au plecat următoarea delegație: Gavril Tripon, Dionisie Login, Petru Poruțiu, Mihai Doroftei și Ioan Cotoc. Aceștia au plecat spre Alba-Iulia în dimineața zilei de 29 noiembrie 1918. La întoarcerea delegației de la Alba-Iulia, după cuvântările reprezentanților autorităților, a conducătorilor români, sași, unguri, evrei s-a întins Hora Unirii, unde soldații și civilii, domni, doamne, țărani și țărănci au făcut un cerc mare plin de veselie și strigături. La un moment dat, au ieșit din biserică protopopul Vaida, însoțit de preotul Petrinjel, amândoi în odăjdii, și au stropit mulțimea cu apă sfințită, cu agheasmă, sfințind cu aceasta și unirea tuturor românilor. În memoria tuturor acestor evenimente, piața din fața primei biserici românești din Bistrița a primit denumirea de „ Piața Unirii “, iar românii din oraș, în încercarea de a-și rememora dramaticele momente ale existenței lor, au decorat acest spațiu cu statuia poetului Andrei Mureșanu, cel care a scris versurile nemuritoare ale Imnului național .

Noi propunem să pătrundem cu toții - pe scena aceasta ciudată a lumii, ai cărei actori de o clipă suntem - de „acel farmec sfânt” al poveștii fără sfârșit care este viața, să ne bucurăm că avem o comunitate și o țară, mare pe lângă unele mai mici, c-avem un loc și-un rost sub soare, așa cum au voit neamul și conducătorii lui. Unirea nu a făcut-o o generație spontană, unirea au făcut-o valurile de români care s-au gândit cum să se apere prin solidaritate, exact cum gândeau maramureșenii sărăciți de munții și de pădurile lor, la 1547. În loc să le punem voința la îndoială, s-ar cuveni să ne pregătim –așa cum fac popoarele civilizate- de ceremonia centenarului Marii Uniri și de muncă stăruitoare. Vom dobândi cu aceasta nu numai respectul de sine, ci și respectul lumii. Dacă vom fi demni, vom fi tratați cu demnitate, iar dacă vom respecta noi înșine țara aceasta, clădită pe secole de sacrificii și speranțe o vor respecta cu siguranță și alții. România, sperăm noi, are destinat un drum al veșniciei și peste sute și sute de ani, sigur se va vorbi despre ea în lume.

Așadar centenarul este un prilej de a cunoaște viața noastră de acum 100 de ani și de a o face cunoscută și celorlalți, un prilej de a învăța din exemplul marilor bărbați care au făcut Unirea. Generația noastră ar trebui să ducă mai departe mesajul că „ România nu are 100 de ani “. România are peste 1000 de ani, dar noi avem 100 de ani de când ne-am strâns la un loc într-un stat. Și statul înseamnă cea mai importantă instituție pentru un popor care are nevoie de organizare, și statul

organizează un popor. Are nevoie de adăpost și statul îi ține pe toți fiii la un loc . Și are nevoie de scut, de pavăză, de apărare. Și un popor care are un stat, e un popor viabil, un popor energic, un popor care își poate pregăti viitorul. Prin urmare centenarul ar putea fi pentru noi, nu un prilej de a privi în trecut ci de-a ne îndrepta cu încredere spre viitor.